

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו שבת פרשת ויצא תשע"ד לפ"ק

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון תשע"ה

בסעודה שלישית

יצחק היה בן ל"ז שנה בשעת העקידה, ולא עלה על דעת יעקב כי קדושת המקום נשאר עוד כאן גם אחר שנחרב המזבח שבנה אברהם. ורק על ידי החלום נתגלה לו קדושת המקום, שזהו מקום השראת השכינה, ובית המקדש שלמעלה מכוון נגדו. על כן תמה ואמר אכן יש הוי"ה במקום הזה, שקדושתו היא נצחית ולא נתבטלה, ואנכי לא ידעתי, שאלמלי ידעתי לא ישנתי במקום קדוש כזה.

*

ויש לומר עוד דאיתא בפרקי דרבי אליעזר (פרק לא) כיון שהגיעו לאותו מקום (של העקידה), הראהו הקב"ה לאברהם ואמר לו זה הוא המזבח. הוא המזבח שהיה אדם הראשון מקריב בו מקודם, הוא המזבח שהקריבו בו קין והבל, הוא המזבח שהקריבו בו נח ובניו שנאמר (בראשית ח-כ) ויבן נח מזבח לה' אין כתיב כאן, אלא ויבן את המזבח שהקריבו בו הראשונים ע"כ. וכן כתב הרמב"ם (ה' בית הבחירה ב-ב) ומסורת ביד הכל, שהמקום שבנה בו דוד ושלמה המזבח בגורן ארונה, הוא המקום שבנה בו אברהם המזבח ועקד עליו יצחק, והוא המקום שבנה בו נח כשיצא מן התיבה, והוא המזבח שהקריב עליו קין והבל, ובו הקריב אדם הראשון קרבן כשנברא ע"כ.

ובשו"ת חתם סופר (יו"ד סימן רלה) כתב להגאון בעל בית אפרים זצ"ל, ומה שכתב הדר"ג שכבר נתקדש המקום על ידי אדם הראשון ונח, לא נמצא כן, אלא שבנו מזבח והקריבו שם, אבל שקידשו המקום לא שמענו. רק באברהם אבינו שאמר אשר יאמר לדורות הבאים בהר ה' יראה (כב-ד), וקרא המקום יראה ע"כ. ומבואר מדבריו שהגם שהקריבו שם אדם ונח עדיין לא נתקדש המקום להיות מקדש ה' עד שבא אברהם והקריב שם קרבנו.

ויקין יעקב משנתו ויאמר אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי. ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלקים וזה שער השמים (כח-טו). המפרשים הקשו הלא כי מטא לחרן אמר אפשר שעברתי על מקום שהתפללו אבותי ולא התפללתי בו, יהב דעתיה למיהדר, וחזור עד בית אל, וקפצה לו הארץ, מיד ויפגע במקום, כד צלי בעא למיהדר, אמר הקב"ה צדיק זה בא לבית מלוני ויפטר בלא לינה מיד בא השמש (חולין צא:). ואם כן ידע שהוא נמצא במקום המקדש, מקום שהתפללו בו אבותיו, ולמה אמר ואנכי לא ידעתי, שאם ידעתי לא ישנתי במקום קדוש כזה. - וגם להבין אריכות הלשון, אין זה כי אם בית אלקים וזה שער השמים, הוי ליה למימר בקצרה זה בית אלקים ושער השמים, ומה בא להדגיש 'אין זה כי אם' בית אלקים. גם לבאר הנגינה אין זה כי אם בית אלקים, מונח רביע.

ונראה דאיתא בזה"ק (ווי"ח בראשית יג.) בראשית ברא אלקים (א-א), דהטעם שלא נזכר שם הוי"ה, כי אין הקב"ה מיוחד שמו על דבר הנפסד וכלהו, וכיון ששית אלפי שנים הוה עלמא וחד חרוב (ראש השנה לא.), על כן לא נזכר עליו שם הוי"ה. זולת גבי שמים וארץ נאמר גם שם הוי"ה דכתיב ביום עשות הוי"ה אלקים ארץ ושמים (ב-ד), כי הם קיימים לעד (רש"י דברים לב-א), לפיכך הזכיר בבריאתן גם שם הוי"ה ב"ה ע"ש. ובספר שמנה לחמו פירש בזה דברי רש"י על הפסוק וייצר ה' אלקים את האדם (ב-ו), שתי יצירות, יצירה לעולם הזה ויצירה לתחיית המתים (תנחומא תוריע א) ע"כ. דלכאורה למה נזכר ביצירת האדם שם הוי"ה, הלא סוף אדם למיתה, והוא כלה ונפסד, לכן פירש רש"י דבאדם יש שתי יצירות, אחד לעולם הזה ואחד לתחיית המתים, והוא גם כן קיים לעולם ע"כ. (ועיי' בשמן ראש ח"ב פ' בהר שכו.).

והנה יעקב אבינו בודאי ידע שזהו מקום עקידת יצחק, מקום שהתפללו בו אבותיו, אך כבר עבר מאז מאה שנה (כי

ומעתה יש לומר כי יעקב לא ידע שאברהם קידש את המקום, וחשב שרק הקריב שם קרבנותיו כמו אדם ונח, ולא נתקדש כל ההר להיות למקדש ה'. והנה מקום המזבח בודאי התנהג בו יעקב כמקום קדוש, ולא רצה לישון שם, על כן הרחיק את עצמו מהמזבח לצד מערב לשכב שם. ואתרמי לו שישן במקום קדוש הקדשים, אשר שם ה' יושב על הכרובים, ולכן ראה בחלומו והנה ה' נצב עליו, והמקום ההוא מכון נגד מקום קדשי קדשים בבית המקדש של מעלה. ולכן שפיר נתיירא ואמר, אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי, כי חשבתי שרק מקום המזבח יש בו קדושה, ולא נתקדש עדיין כל ההר למקום המקדש. ויאמר מה נורא המקום הזה, 'אין זה כי אם בית אלקים', אין זה רק מקום שהתפללו בו אבותי, כי אם בית אלקים, זה המקום נתקדש לבנות עליו בית אלקים.

והנה ארץ ישראל יש בה עשר קדושות (כלים א-ו) וכו', עזרת ישראל מקודשת ממנה וכו', בין האולם ולמזבח מקודש ממנו וכו', ההיכל מקודש ממנו וכו', קדש הקדשים מקודש מהם וכו' ע"ש. ואם כן ממקום המזבח עד קודש הקדשים יש ארבע מעלות בקדושה, ויעקב שלא רצה לישן במקום המזבח הרחיק עצמו, ואתרמי ליה לישן במקום קדשים, ועל כן אמר מה נורא המקום אין זה כי אם בית אלקים, והנגינה 'מונח רביעי', שהוא שוכב ומונח במקום שעומדת בארבע מעלות עוד יתירות ממקום המזבח, אשר ממנה נתרחק.

*

אך אכתי צריך ביאור, למה לא קידשו אדם ונח את המקום ההוא להיות בית ה', אלא אברהם קידשו. ונראה כי הכתוב אומר, ולך לך אל ארץ המוריה והעלהו שם לעולה על אחד ההרים אשר אומר אליך (בראשית כב-ב), ולא גילה לו ה' על איזה הר יעלהו, וטעמא בעי. ונראה דאיתא במדרש (תנחומא וירא כב) וירא את המקום מרחוק (בראשית כב-ד), מלמד שמתחלה היה מקום עמוק, כיון שאמר הקב"ה לשרות שכינתו עליו ולעשות מקדש, אמר אין דרך מלך לשכון בעמק אלא במקום גבוה ומעלה ומיופה ונראה לכל, מיד רמו הקב"ה יתברך לסביבות העמק שיתקבצו ההרים למקום אחד לעשות מקום השכינה, לפיכך נקרא הר המוריה שמיראתו של הקב"ה יתברך נעשה הר ע"כ. ואם כן בעת שאמר ה' לאברהם ללכת לארץ המוריה עדיין לא היה שם הר, וכמו שנאמר (כב-ד) וירא את 'המקום' מרחוק, אלא שנתהווה הר סמוך להקרבת יצחק, ועל כן לא היה יכול ה' לציין לו את ההר בעת דיבורו אליו, אלא אמר לו על אחד ההרים 'אשר אומר אליך'. ומעתה כיון שבימי אדם ונח עדיין לא היה מקום ההוא הר, ואין דרך מלך לשכון בעמק, לא היו יכולים הם לקדש המקום לבית ה' כי אין כאן הר, ורק בעקידת יצחק שנתהווה עמק ההוא להר, אז הקדישו אברהם לבית ה'.

אך אכתי צריך ביאור, כיון דלא עביד קוב"ה ניסא למגנא, והרי ידע ה' שמקום זה יהיה עליו בית אלקים, למה לא נברא בתחלת הבריאה להיות שם הר, אלא נשתנו סדרי בראשית להעשות מעמק הר להיות בית ה'. וכתוב בחתם סופר (ש"ת י"ד סימן רלג, ח"י חולין מהדר"ת מ.) ששמע מפה מרנא הגאון מו"ה נתן אדלער זצ"ל [וכן הוא במדרש תלפיות ענף הרים קעה:] דנתן במשנה (עבודה זרה מה.) כל מקום שאתה מוצא הר גבוה וגבעה נשאה ועץ רענן דע שיש שם עבודה זרה ע"כ. ואיתא שם בגמרא (מו: דהגם דאין נעבד במחובר דכתיב (דברים יב-ב) אלהיהם על ההרים, ולא ההרים אלהיהם, מכל מקום לגבוה אסור. ובתוס' (שם מה. ד"ה כל) כתבו, בירושלמי (עבודה זרה ג-ה) פריך מבית הבחירה, ומסיק על פי נביא נבנה ע"כ. ויש לומר דעד אברהם לא היה הר ולא עבדו שם עבודה זרה, עד שבא אברהם וקדשו לבית המקדש, שוב אין אדם אוסר דבר שאינו שלו, ושפיר מובן הסיבה שלא נברא שם הר עד בוא אברהם והקדישו ע"ש*.

* [לכאורה לפי מה שתיירץ שנעשה הר רק בימי אברהם, ושוב אי אפשר לאוסרו, אם כן תקשה למה הוצרך הירושלמי לתרץ דעל פי נביא נבנה, הא גם אם עבדו עכו"ם לא נאסר. ונראה דהנה בליקוטי הערות לתשובות חתם סופר (י"ד סימן רל"ג אות ג), הביא משו"ת זכרון יהונתן (דף ריב:) שתמהה עוד על תירוץ הנ"ל, דהא אף על פי שאין אדם אוסר דבר שאינו שלו, מכל מקום לגבוה אסור כמבואר בירושלמי (עבודה זרה ג-ה). ואפילו היכא שהיה של גבוה מקודם נמי נאסר, כמבואר ברמב"ם (ה' איסורי מזבח ד-ו) ח"ל הנעבד בין שעבד שלו 'בין של חברי' בין באונס בין ברצון בין בשגגה, בין לפני הקדש 'בין לאחר הקדש', הרי זה אסור ע"כ. ומקורו מתוספתא (ריש פרק ד' דתמורה) ע"כ.

וצריכין לומר דתירוץ הנ"ל קאי, לפי מה שכתוב בלחם משנה (שם) שגמרא דידן לא סבירא ליה כן, וגם לגבוה אין אדם אוסר דבר שאינו שלו ע"כ. ולכן כאשר החזיק בו אברהם שוב לא נאסר גם אם עבדו. לא כן לשיטת הירושלמי דלגבוה נאסר בכל אופן, באמת לא הועיל מה שנעשה הר רק לאברהם, דאכתי נאסר בנעבד. ולכן הירושלמי לשיטתו שפיר הקשה, והוצרך לתרץ דעל פי נביא נבנה.

ולפי זה לגמרא דידן אין הכרח לומר דאברהם הקדישו או לבית עולמים, דגם אם לא הקדישו, כיון שקנאו והוי שלו, אין אדם אוסר דבר שאינו שלו ולא נאסר בנעבד. אמנם בגמרא (עבודה זרה נג:) איתא, ואשריהם תשרפון באש (דברים יב-ג) [אלמא אילנות נמי אסירי], מכדי ירושה היא להם מאבותיהם, ואין אדם אוסר דבר שאינו שלו [מכדי הארץ וכל המחובר לה ירושה לישראל היא מאבותיהם, שהרי לאברהם נאמר כי לך אתננה, וגוים שבאו אחרי כן לא יכלו לאסרן בהשתחואה]. ואי משום הנך דמעיקרא [משום אשירות דמעיקרא היו קודם שניתנו לאברהם ולא ידעין די נינהו], בביטולא בעלמא סגי להו [וקיימא לן [לקמן דף סד] עובד כוכבים מבטל עבודה זרה על כרחו, ליכפינהו לעובדי כוכבים וליבטלינהו]. אלא מדפלו ישראל לעגל גלו אדעתיהו דניחא להו בעבודת כוכבים, וכי אתו עובדי כוכבים שליחותא דידהו עבדי [הלכך הויא עבודת כוכבים של ישראל ואינה בטילה עולמית]. והלמא בעגל הוא דניחא להו במידי אחרינא לא [ניחא להו ולא אסרי אשירות דהא לאו שליחותיהו הוה], אמר קרא אלה אלהיך ישראל (שמות לב-ד), מלמד שאינו לאלוהות הרבה. אימא כל דבהדי עגל ניתסרו מכאן ואילך נישתרי, [אותן אשירות שהיו באותו הזמן יאסרו דשליחותיהו הוה, אבל הנעבדות מכאן ואילך שחזרו בתשובה לאו שליחותיהו הוה], מאן מוכח [מי יודע איזו היתה באותה שעה ואיזהו נעבדה אחרי כן] ע"כ.

ומבואר מזה, דעבודה זרה שעבדו במחובר בארץ ישראל יש לה כמה תקופות, חדא, קודם שניתנה הארץ לאברהם, דינו כעבודה זרה של עכו"ם שיש לה ביטול. שנית, מה שעבדו אותה אחר שניתן לאברהם עד חטא העגל, אינו נאסר כלל, דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו. שלישית, מה שעבדו בזמן חטא העגל, דניחא להו לישראל, דינו כעבודה זרה של ישראל ואין לה ביטול. רביעית, מה שעבדו

עוֹד יש לומר דאיתא במדרש (ב"ר סח"ג) ויחלום והנה 'סלם' מוצב ארצה וגו' (כח"ג), רבנן פתרינן ליה בסיני, אותיות דדין הוא אותיות דדין, מוצב ארצה, (שמות יט-ז) ויתיצבו בתחתית ההר, וראשו מגיע השמימה, (דברים ד"א) וההר בוער באש עד לב השמים, והנה מלאכי אלקים, זה משה ואהרן, עולים (שמות יט-ג) ומשה עלה אל האלקים, ויורדים (שם) וירד משה, והנה ה' נצב עליו, (שם יט-ב) וירד ה' על הר סיני על ראש ההר ע"כ.

והנה מה שאמר על הר סיני וראשו מגיע השמימה, יתבאר על פי מה שכתוב ברש"י, אתם ראיתם כי מן השמים דברתי עמכם (שמות כ"ט), וכתוב אחד אומר וירד ה' על הר סיני, הרכיב שמים ושמי שהמים והציען על ההר, וכן הוא אומר (תהלים יח"ג) ויט שמים וירד (מכילתא) ע"כ. ואם כן בראש הר סיני היה השמים, ושפיר אמר וראשו מגיע השמימה. - ומלאכי אלקים עולים ויורדים בו, זה משה ואהרן, שהמה נקראים בשם מלאכים, וכמו שנאמר (במדבר כ"ט) וישלח מלאך ויוציאנו ממצרים, וברש"י זה משה. וכמו כן נאמר על אהרן (מלאכי ב"ג) כי שפתי כהן ישמרו דעת, ותורה יבקשו מפיהו, כי מלאך ה' צבאות הוא.

ולכאורה צריך ביאור שייכות חלום ההוא כעת ליעקב, שהראה לו ה' את הר סיני בעת שוכבו בהר המוריה. ונראה דאיתא בילקוט ראובני (פ' יתרו אות ג) בשם מדרש, דבשעת קבלת התורה נעקר הר המוריה ובה למדבר כדי שתנתן התורה על מקום המעולה הזה ע"כ. ואם כן יש להר המוריה עוד מעלה, אשר חוץ ממה שהוא בית ה', ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, עוד גם זאת שניתנה עליה התורה, כי הרכיב אז ה' את הר המוריה עם הר סיני, ועליהם ניתנה התורה.

ובזה יתבאר מה דאיתא בגמרא (תענית טז) מאי הר המוריה וכו', חד אמר הר שיצא ממנו הוראה לישראל, וחד אמר שיצא ממנו מורא לעובדי כוכבים ע"כ. וכתוב ברש"י שמעתי לישנא אחרינא, הר המוריה הר סיני וכו' ע"כ. ובמהרש"א תמה איך נוכל לומר כן, הרי מפורש בכתוב (דברי הימים ב ג"א) לבנות בית ה' בהר המוריה, ואם כן הר המוריה בירושלים ועליו נבנה בית המקדש ע"כ. ולפי דברי הילקוט אתי שפיר, כי במתן תורה נעקר הר המוריה וניתנה על הר סיני, ושפיר ניתנה עליה התורה, ושוב חזרה למקומה לירושלים לבנות עליו בית ה'.

וזה הראו כעת ליעקב בעת שוכבו על הר המוריה, כי הר זה יעקר ממקומו בעת מתן תורה להנתן על הר סיני, ומלאכי אלקים עולים ויורדים בו. ולכן כאשר הקיץ יעקב משנתו אמר מה נורא המקום הזה, 'אין זה כי אם בית אלקים', מעלת המקום אינו רק בזה שהוא מקום בית אלקים, אלא הר זה הוא גם ההר אשר בו ירד ה' מן השמים ליתן עליו התורה, ויציע עליו השמים ושמי השמים, 'זה שער השמים', כי חוץ ממה שהוא בית אלקים, יש גם שילוב הר סיני, שהוא שער

והנה כעת נתגלה ליעקב כי מקום זה מקודש לבית ה', ובית המקדש של מעלה מכוון נגד מקום זה. ולכאורה כל הר גבוה בידוע שיש שם עבודה זרה ונאסר ההר לגבוה. ומזה השיג הטעם למה היה מקום זה מתחלת הבריאה רק 'מקום', ובעקידת יצחק נתהוה הר, כדי שלא יעבדו עבודה זרה עליה, ורק כאשר בא אברהם נתהוה ממנו הר, ואז תיכף קידשו אברהם לבית ה' עולמים. ולכן מתחלה שכב יעקב במקום ההוא כי לא ידע שאברהם קידש מקום זה להיות בית ה', אך בחלומו נתגלה לו שזה בית אלקים, על כן אמר אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי. וכאשר עמד להתבונן איך יתכן שזה מקודש לגבוה, הלא כל הר גבוה בידוע שיש שם עבודה זרה, ואסורה לגבוה. אלא על כרחך דלכן היה זה מתחלת הבריאה רק 'מקום', ובבוא אברהם לשם נעשה הר, ולכן אי אפשר עוד לאוסרו. והוא שאמר מה נורא 'המקום' הזה, כמה נפלא הדבר אשר שטח זה היה מתחלת הבריאה רק מקום, 'ואין זה', אין שום סיבה ומענה לזה, 'כי אם בית אלקים', רק בשביל שמקום זה מוכנת להיות בית ה', ועבודה זרה במחורב אסורה לגבוה, על כן לא היה כאן הר עד שבא אברהם.

אחר שחזרו בתשובה, לא נאסר, דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו. ועל פי זה הביא שם בליקוטי הערות מספר חתן סופר (אוי"ח שער הקרבנות פרק א), דאם כן תקשה על הר המוריה דלמא עבדו עבודה זרה עליה בשעה שעשו ישראל עגל במדבר ונאסר. וצריכין לומר דבשעת העקידה לא רק שניתן ההר לאברהם, אלא הקדישו אז לגבוה, ושוב אינו נאסר על ידי אחר, דהוי דבר שאינו שלו, שכבר הוקדש ע"ש.

אמנם יש לומר עוד, דיתכן שלא הקדישו אז אברהם, אלא בשעת העקידה זכה בו אברהם והוי שלו, ושוב אין אדם אוסר דבר שאינו שלו. וכדי שלא יבוא זמן שישראל יעבדו עבודה זרה ויהיה ניחא להו, ויאסרוהו אז עכו"ם, על כן עקר ה' במתן תורה את הר המוריה והביאו לסיני, וצוה למשה, ועלית אתה ואהרן עמך (שמות יט-כד), ואז יזכה את ההר למשה וקנאו בחזקה, ויהי משה בהר ארבעים יום וארבעים לילה (כד"ח), ואם כן בשעת עשיית העגל היתה ההר ברשות משה, והוא ושבתו לא ניחא להו בעגל, ושפיר לא נאסרה.

ולכן כעת כאשר נתגלה ליעקב שזהו בית אלקים, ותקשה לו הא יתכן שיעבדו אותה עכו"ם, ובחטא העגל יאסרו את ההר, על כן הראה לו ה', והנה סלם מוצב ארצה, זה סיני, ומלאכי אלקים עולים ויורדים בו, זה משה ואהרן, שהר המוריה זו יעקר ממקומו ויהיה על הר סיני, ואז יזכה בו משה, ושפיר לא יאסר גם אז בעבודת עכו"ם, דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו, ומשה ושבתו לא ניחא להו בעבודה זרה.

והנה במתן תורה כשעלה משה בהר, היה ארבע מחיצות לישראל, כמבואר ברש"י (שם יט-כד) משה מחיצה לעצמו, ואהרן מחיצה לעצמו, והכהנים מחיצה לעצמם, והעם התייצבו בתחתית ההר ע"ש. והוה הרמו בהנגיגה, אין זה כי אם בית אלקים, מונח רביעי, על ידי משה שהיה מונח במחיצה הרביעית, נשאר הר זה ראוי לבית אלקים.

ובליקוטי הערות שם הביא מספר מעשי למלך (ה' בית הבחירה ב"ד) ליישב הקושיא למה לא נאסרה הר המוריה בהדי דפלוהי לעגל, דירושלים לא נתחלקה לשבטים, והר הבית הוא של כל ישראל, והיה להם חלק גם לאותן שלא עבדו לעגל, דשבת לוי לא עבדו לעגל, ולא שייך לומר דיכולין לאסור משום דפלוהו לעגל ניחא להו ע"כ. ועיין שם מה שהקשה עלה. ולכאורה בלאו הכי לא מובן, דהא בשעת חטא העגל לא נתחלקה ארץ ישראל כלל, והיו כל ישראל שותפים בגוייה מירדשת האבות, ואיך משני הגמרא דאשריהם תשרפון משום דפלוהו לעגל, הא יש לשבת לוי, וגם לשאר בני ישראל הכשרים שלא פלוהו לה, חלק בכל הארץ, ואף על פי כן אסרוה, אם כן הוא הדין הר המוריה יוכל להאסר רצ"ע.

השמים להוריד התורה מן השמים עליה. נוגם עצם התורה מתואר בשם שער, כמאמרם (שבת לא:) חבל על דלית ליה דרתא ותרעא לדרתא עביד].

והטעם שנעקר הר המוריה ובא לסיני לקבלת התורה, יש לומר כי בהר זה נתנסו אברהם ויצחק במה שצוה ה' להעלהו לעולה. והו מסירת נפש נפלא, הן מאברהם להקריב בנו יחידו אהובו, והן מצד יצחק למסור גופו לעולה לה'. ועל דרך זה צריכה להיות קבלת התורה, להיות מוכן ומזומן למסור כל רצונותי עבור רצון ה', שזהו בחינת מסירת נפש (על דרך שנאמר (בראשית כג-ח) אם יש את נפשכם, וברש"י רצונכם). ולכן אמרו חז"ל (שבת פח:) שבכל דבור ודבור שיצא מפי הקב"ה יצאתה נשמתן של ישראל שנאמר (שיר ה-ו) נפשי יצאה בדברו ע"ש. וחשיבות הר המוריה שעליה צוה ה' לבנות לו ביתו להשראת שכינתו, הוא מפני המסירת נפש של אברהם ויצחק שהיה להם על הר הזה. על כן נעקר הר המוריה ובא לסיני לקבלת התורה, להורות לבני ישראל שיתבוננו במעשי אבותיהם על הר המוריה, ולקיים את התורה במסירת נפש.

*

וזהו הענין שהתאווה יעקב אבינו להתפלל על הר המוריה, מקום שהתפללו בו אבותיו, דאיתא במשנה (אבות ב-ד) עשה רצונו כרצונך, כדי שיעשה רצונך כרצונו. בטל רצונך מפני רצונו, כדי שיבטל רצון אחרים מפני רצונך. ופירש ברבינו יונה, כאשר האדם עושה רצון עצמו בחפץ ובתאוה, כן יעשה רצון הקב"ה, ולא להפריד רצון הקב"ה ית' ורצונו, אך לעשות שניהם דבר אחד, רצה לומר שלא יהיה לו רצון כי אם דבר שהוא לרצון לפני ה' ע"כ. וביאור הדבר, כי האדם מצד חומרו יש לו תאוות שונות ורצונות ושאיפות אשר התורה אוסרת, והוא צריך לכופ את יצרו שלא ללכת אחר רצונו אלא אחר רצון ה'. אמנם יש מדריגה גדולה עוד יותר, שמבטל עצם רצונו כאילו אינו, ואין לפניו אלא רצון אחד, שהוא רוצה רק במה שרוצה ה', כי הרצון שלו לעשות רצון ה' הוא כה גדול עד שמתבטל כנגדו רצון חומרו. וזהו שאמרו 'בטל' רצונך מפני רצונו, שלא יהיה לו רצון אחר זולת רצון ה'.

וכמו כן במאורעות שהאדם עובר בחייו, כל אחד יש לו שאיפות שונות שהיה רוצה להגיע אליהם, אבל לא תמיד ממציאין לו זאת מן השמים. ולדוגמא, הוא רוצה לישב באהלה של תורה, והוא מוכרח לצאת לפרנסתו. ואם זוכה לישב וללמוד בכולל, היה רוצה להגיע אחר כך לאיזה משרה והתמנות, ולא מזדמנת לו. גם על זה אמרו בטל רצונך מפני

רצונו, והיינו לא רק שיקבל על עצמו גזירת ה' באהבה במה שממציא לו היפוך רצונו, אלא שיבטל רצונו, עד שבאמת לא ירצה כלל אלא מה שהוא רצון ה'. ואם רואה שמן השמים לא מזמינים לו כרצונו, ורצון ה' היא אחרת מרצונו, הוא מבטל רצונו כליל, ורוצה רק מה שהוא רצון ה', עד שרצון ה' עם רצונו אחת הם.

ואיתא במשנה (תענית טו.) סדר תעניות כיצד וכו', על הראשונה הוא אומר, מי שענה את אברהם בהר המוריה הוא יענה אתכם וכו' ע"ש. ובמהרש"א פירש דבהליכתו לעקידה אמר (כג-ח) אלקים יראה לו השה לעולה, ונתקיימו דבריו ותפלתו נענתה, כדכתיב וישא אברהם את עיניו וירא והנה איל ע"ש. ויש לומר עוד, כי מעשה העקידה היה נסיון נורא לאברהם, שכל משאת נפשו היה להיות לו זרע וכאומרו מה תתן לי ואנכי הולך עירי (בראשית טו-ב), וכעת הוא הולך להעלהו לעולה על פי ציווי ה'. ובודאי היה עומד מוכן לקיים דבר ה', ולכופ את יצרו לרצון ה'. אבל אברהם לא היה מרוצה עדיין בזה, אלא היה עומד ומתפלל שיוכל 'לבטל' רצונו מפני רצון ה', שלא יהיה לו אפילו רצון אחרת, אלא אם זהו רצון ה' שיהיה יצחק עולה, הוא עצמו גם כן רוצה בכך. ועל דרך זה התפלל גם יצחק בעצמו שיוכל לבטל את רצונו, ולא יהיה לפניו שום רצון רק רצון ה'. וזהו שמתפללים מי שענה את אברהם בהר המוריה, ומי שענה את יצחק כשנעקד, הוא יעננו, שגם אנחנו נהיה במדריגה זו.

והנה יעקב אבינו אשר כל ימיו היה איש תם יושב אהלים, זה יותר משבעים שנה עוסק בתורה יומם ולילה, וכעת נתהפך עליו הגלגל, לעזוב בית אביו ובית רבו, וללכת לבית לבן הארמי אשר בקש לעקור את הכל, שורש הטומאה, ירידה מאיגרא רמה לבירא עמיקתא, הצר לבו על מצבו, ועלה במחשבתו ללכת להר המוריה לשפוך שיח במקום שהתפללו בו אבותיו שיוכלו לבטל רצונם לרצון ה', כן יוכה גם הוא להיות כמותם. ונתגלה לו ה' בחלום הלילה, וגילה לו שכל זה מאת ה', ולא בשביל שעשו שונא לו הוא צריך לברוח, אלא זהו רק הסיבה, אבל הנה אנכי עמך וגו' והיה זרעך כעפר הארץ וגו', אתה צריך להעמיד את הכלל ישראל, וזיווגך הוא בבית לבן, על כן אתה צריך לילך שם, ושמרתך בכל אשר תלך וגו', וברש"י לפי שהיה ירא מעשו ומלבן. והיינו אם אתה תבטל רצונך מפני רצונו, יבטל ה' רצון אחרים, עשו ולבן, מפני רצונך. וכאשר שמע זאת, וישא יעקב את רגליו וילך (כט-א), נשא לבו את רגליו ונעשה קל ללכת. ובסופו לא הפסיד כלום, ויבא יעקב שלם בגופו ובממונו ובתורתו, ולא הפסיד כלום.

נתנדב ע"י יידיש מוה"ר ר' שרנא צבי שפיטץ הי"ו לרגל השמחה השוריה במעוט בנישוא בני למזל טוב	נתנדב ע"י יידיש מוה"ר ר' יוסף הערשקא הי"ו לרגל השמחה השוריה במעוט בנישוא בני למזל טוב	נתנדב ע"י יידיש מוה"ר ר' צבי פאלל הי"ו לרגל השמחה השוריה במעוט בנישוא בתו למזל טוב	נתנדב ע"י יידיש מוה"ר ר' אברהם אויש הי"ו לרגל השמחה השוריה במעוט בנישוא בני למזל טוב	לע"נ הר"ר חיים דוד ב"ר צבי ע"ה נפטר ט"ז כסלו תשע"א לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה. נתנדב ע"י בני מוה"ר ר' משה עהרענפעלד הי"ו	ברכת מזל טוב להרה"ג ר' שמחה אהרן שטראהלי שליט"א מ"ין בקהלתנו הק' לרגל השמחה השוריה במעוט בארוסי בתו למזל טוב
נתנדב ע"י יידיש מוה"ר ר' ברוך הערשקא הי"ו לרגל השמחה השוריה במעוט בהנכם בני לעול התורה והמצות	נתנדב ע"י יידיש מוה"ר ר' מרדכי בינעט הי"ו לרגל השמחה השוריה במעוט בהולדת בני למזל טוב	נתנדב ע"י יידיש הרב ר' יוסף ישראל דייטש שליט"א לרגל השמחה השוריה במעוט בהולדת בני למזל טוב	נתנדב ע"י יידיש מוה"ר ר' משה שמואל מעוני הי"ו לרגל השמחה השוריה במעוט בהולדת בני למזל טוב	נתנדב ע"י יידיש מוה"ר ר' שמואל יחזקאל שפארן הי"ו לרגל השמחה השוריה במעוט בהולדת בני למזל טוב	נתנדב ע"י יידיש מוה"ר ר' שמחה ראזענפעלד הי"ו לרגל השמחה השוריה במעוט בהולדת בני למזל טוב